

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

פרי בלק

ה'תשפ"א

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' בלק

עליהם, לא חל הציווי של "אל תתגר". לכן וַיִּגְר מוֹאֵב. ואשר על כן, הדגישה התורה ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההיא (כב,ד).

או פֶּלֶךְ לְדָרְךָ זו: שהמלך נקרא על שם הממלכה והממלכה על שם המלך. ומשנהייה בלק מלך על מואב, למרות שהוא ממדין, נקרא בלק על שם ממלכת מואב. וכשאומר הכתוב וַיִּגְר מוֹאֵב, וַיִּקַּץ מוֹאֵב, כוונתו לבלק, וכנ"ל, שעליו לא חל הציווי אל תתגר בם מלחמה. ומכיון שהמלך חושש, תחשוש כל הממלכה כולה. לכן נאמר וַיִּגְר מוֹאֵב.

ועל דרך הצח יאמר בלשון נופל על לשון: וַיִּגְר מוֹאֵב למרות הציווי וְאַל-תִּתְגַּר כי גַּר בלק בעת ההיא במואב ולמלך נִגְרָר, כדי שיוכל ישראל לקרוא עליו תִּגְרָר ומן הארץ לְמַגְרָו כנחל הַנְּגָרָר, וכאשר רצה לְמַגְרָר כן נִתְמַגְרָר, פֶּלֶחֶף הַשּׁוֹר אשר גִּרָה יִגְרָר.

***

וַיִּרְא בָּלַק בֶּן-צְפּוֹר אֶת פֶּלֶאֱשֶׁר-עֲשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֹמְרָי (כב,ב')

וַיִּגְר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם מֵאֵד פִּי רַב-הוּא וַיִּקַּץ מוֹאֵב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כב,ג')

וּבַלַּק בֶּן-צְפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאֵב בְּעֵת הַהוּא (כב,ד')

יש לעיין, מדוע פתח בבלק, וַיִּרְא בָּלַק, ומיד עבר למואב, וַיִּגְר מוֹאֵב, ושוב חזר לבלק באומרו וּבַלַּק בֶּן-צְפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאֵב בְּעֵת הַהוּא וגו', מדוע יחלקם לג' פסוקים נפרדים.

ולעומקו של מקרא, יש לומר, שבא הכתוב ליתן טעם מדוע יפחד מואב. שהרי ידוע לכל, כי ציווה ה' את עמו לבל יתגר מלחמה במואב, ולכאורה לא היה לו לפחד.

אלא שהקב"ה סובב בהשגחתו וּשְׁפַעַת הַהוּא, כשבא ישראל לעבור דרך ארצם, בעת ההיא יהיה בלק מלך מואב, ובלק הרי אינו ממואב, אלא ממדין. ועל בלק שבא ממדין למלך

לעומקו של מקרא פר' בלק

וַיִּגְדַּר מוֹאָב (כב,ג)
שְׁפִיל לְסִיפִיה דְקָרָא שיש בו כתיב וקרי: לְמַעַן תִּדְעוּן (שדין) שְׁדוּן. כתיב שְׁדִין וכוונתו שיש דין ויש דיון, וכרש"י שם ד"ה **כי חמה**: שאתם מגדילים עון המביא לידי חרב. **למען תדעוּן**. ותבינו סוד הפורענות הבא על הרשעים ויש אם למסורת "שְׁדִין" כתיב כמו שיש דין בעולם, ו"שְׁדוּן" קרי, כמו (שופטים ה) עַד שְׁקַמְתִּי דְבוֹרָה שְׁקַמְתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל. וכוונתו: שְׁקַמְתִּי. הכי נמי אל תקרי שְׁדוּן אלא שְׁדִין. שיש דין ויש דיון.

שנאמר וְאֵת-מַלְכֵי מִדְיָן הִרְגוּ עַל-חַלְלֵיהֶם וגו' וְאֵת בְּלָעַם בֶּן-בְּעֹר הִרְגוּ בְּחָרֵב (מטות, במדבר לא,ח). וברש"י שם שהושוו כולם בפורענות. **בפורענות של חלל חרב.**

ויירמוז בזה, שהתקיים בו וְאִשָּׁר יִגְרָתִי יָבֵא לִי [איוב ג, כה] וינדון בְּחָרֵב. וכאמרו וַיִּגְדַּר מוֹאָב, ממה וַיִּגְדַּר, ממה שנאמר בו לבסוף גִּירוּ לָכֶם מִפְּנֵי-חָרֵב. וכאשר יגֹדַר בא לו.

ובזה ינתן טעם לאומרו עֲתִיָּה יִלְחָקוּ הַקְּהָלִי אֶת-כָּל-סַבְּיֹתָיו בְּלִתְיָהּ הַשְּׁוֹר אֶת יָרֵק הַשְּׂדֵה. וכי מחורבן ירק הַשְּׂדֵה פחדו, והלא לא פחדו אלא

וַיִּגְדַּר פִּירֵשׁ רִש"י לפשוטו של מקרא, לשון מורא. כמו גִּירוּ לָכֶם (איוב יט, כט)

ויש לעיין מה כוונתו העמוקה של רש"י בהביאו דוקא פסוק זה, גִּירוּ לָכֶם, מכל המקראות כולם, להעיד כי ויגר הוא לשון מורא. והרי כמה וכמה פסוקים שיעידו על כך, וכגון: **לֹא תִגְדְּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ ופִירֵשׁ רִש"י שם לֹא תִירָאוּ**. וכגון: **כִּי פָחַד פִּתְדָתִי וַיֵּאֲתָנִי, וַאֲשָׁר יִגְרָתִי יָבֵא לִי** (איוב ג, כה) הרי יִגְרָתִי לשון פִּתְדָתִי.

ואשר על כן יֵאָמֵר, לעומקו של מקרא שבהביא רש"י דוקא פסוק זה כמו גִּירוּ לָכֶם ללמד על וַיִּגְדַּר שהוא לשון מורא, בזה גילה כוונתו העמוקה להסיר הלבוש העליון של פשוטו של מקרא, ולגלות פן נוסף לעומקו של מקרא.

ועל דרך שְׁפִיל לְסִיפִיה דְקָרָא שסוף הפסוק שהביאו רש"י הוא מִפְּנֵי-חָרֵב. גִּירוּ לָכֶם | מִפְּנֵי-חָרֵב כִּי-חָמָה עֹנֹת חָרֵב, וירמוז על סופו וסוף בלעם בן בעור שסופם ליהרג בחרב. ועוד

לעומקו של מקרא פר' בלק

ומירכא הוא לשון מלכות, כדפירש רש"י בבראשית מ"א, מג: אברך. כתרגומו דין אבא למלכא, רך בלשון ארמי מלך, בהשותפין (בבא בתרא ד.) לא ריכא ולא בר ריכא. ומכיון שהתיבה **וַיִּרְא** מוטעמת במירכא, הרי הוא כאומרו שיחד עם המלך ו**תירא כל הממלכה כולה**.

***

בְּלַק בֶּן-צִפּוֹר. יש לעיין מדוע נקרא בן צפור. ועל דרך הצח והטעמים, יש לומר:

בְּלַק בטעם **טיפחא**, שהיא מעין הפסקה קלה, ואינה בהכרח מחוברת עם **בֶּן-צִפּוֹר** שלאחריו. לומר לך שלא אביו נקרא **צִפּוֹר**, אלא קסמיו ו**כְּשָׁפּוּי** נקראים **צִפּוֹר** שהיה **עובד לציפור**, ומכשף בה. [כמובא באריכות בזוה"ק פר' בלק דף קפ"ד-קפ"ה].

ועל כן נקרא **בֶּן-צִפּוֹר** שתלוי בה **כבן התלוי באביו**. ואשר על כן **בֶּן-צִפּוֹר** מוטעם **באתנחתא**, שרק **כְּשָׁפּוּיָהּ הניחו** את דעתו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן גם בלעם נקרא **בֶּן בעור**. אמנם

שמא יהרגום לפי חרב. אלא כשהזכירו חורבן השדה, העיד עליהם הכתוב [דברים, כא, א'] **כִּי-יִמָּצֵא חֶלְלִל בְּאֶדְמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ גִּפְלִי בַשָּׂדֶה**. ואם כי נאמר פסוק זה לגבי עגלה ערופה לכשיכנסו לארץ, מכל מקום על דרך הדרש מעיד עליהם הכתוב כי **יִמָּצְאוּ חֲלָלִים בַּחֲרֵב** על אדמתם אשר ה' אלקים נותן לבני ישראל וכוונתו לחרב נוקמת. ונתקיים בהם כנ"ל, על דרך של **וְאֲשֶׁר יִגְרְתִּי יבא לי**.

***

וַיִּרְא בְּלַק בֶּן-צִפּוֹר אֶת פֶּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי (כב, ב')

על דרך הרמז, **אֶת** בטעם תביר. תביר לשון שבירה. וכה יפתר: **וַיִּרְא בְּלַק בֶּן-צִפּוֹר אֶת שבירתו, שנשברה רוחו ממראה העם, ומכל אשר עשה ישראל לאמרי**.

ועוד יש לומר, על דרך אל תקרי, אל תקרא **וַיִּרְא** אלא **וַיִּירָא**, ומכיון שהמלך ירא, מייד ויגר מואב, כל הממלכה כולה יראה. וכן ירמוז לכך טעם המירכא שבתובה **וַיִּירָא**.

לעומקו של מקרא פר' בלק

ויש ליתן טעם מדוע שינה הכתוב לכתוב **בַּעַת הַהוּא**, **הַהוּא** עם ו' במקום עם יו'.

ולעומקו של מקרא, יש לומר, **שבַּעַת הַהוּא ירמוז גם לעת אחרת**. עת צופה הדורות מראש ראה לסובב הסיבות להמליך את בלק כדי ש**ישראל יוכלו להילחם בו**, שהרי עליו לא חל הציווי שנאמר על מואב "אל תתגר במ מלחמה".

ואשר על כן נכתב בַּעַת הַהוּא עם ו' . כאילו נכתב **ההוא**. וירמוז להקב"ה **בַּעַת** אשר עלה **מלפניו** לסובב הסיבות **לגרור** את בלק למלוך על מדין, כנ"ל. וירמוז הכתוב באומרו **בַּעַת הַהוּא**, לא רק על עת היות בלק מלך. אלא גם **על כל אותן העתים** של השתלשלות ההשגחה העליונה, **מבריאת העולם דרך כל הדורות כדי להכין את מלכות בלק**.

וכל כך למה, מפני שתי סבות: הא' כדי שנוכל להילחם בו, כנ"ל, **והשניה** מפני **רות המואביה** שנשתלשלה מבלק. וכפי שפירש רש"י בפר מטות לא, ב'.

היה כן שם אביו, אך **רמז יש כאן** שהיה **חי בטומאת חמור**, שכן **בעירא** בארמית תרגום של בהמה, בין טהורה ובין טמאה. אך הכתוב יעיד עליו שנקשר לאתונו, בהמה טמאה. וכן בלשון הקדש כמובא בפר' חקת, (כ,ח) **וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם**, ואע"פ **שלכאורה** יכול היה בלעם להשיג השגות גבוהות משאר בני עמו, נשאר הוא עם הבהמיות והחומר. וכדדרשו **עם החמור עם הדומה לחמור**, ואילו אתונו עם כל בהמיות זכתה לכאורה לכח הדבור. כלומר בעוד הוא ירד לדרגת בהמה זכתה בהמתו לעלות ולו לרגע קט לדרגת מדבר. ועל ידי כך העידה על שפלותו.

***

וּבַלֵּק בֶּן-צִפּוֹר מִלֹּךְ לְמוֹאָב בַּעַת הַהוּא (כב,ג)

יש לעיין מדוע הדגיש הכתוב **בַּעַת הַהוּא**.

ופירש רש"י לפשוטו של מקרא, לא היה ראוי למלכות, מנסיכי מדין היה, וכיון שמת סיחון **מינוהו עליהם לצורך שעה**.

לעומקו של מקרא פר' בלק

בְּעֵת הַהוּא כאשר שמואל משה את דוד, כהכנה לגאולה השלימה.

וירמזון אֶלֶין מְלִיאָ לא רק על העבר אלא גם על העתיד, עַת כֹּל הַעֲתִים, עד בא הַעֲת הַהוּא הַמְקֻוּה, עַת יבוא משיח בן דוד ויגאלנו שנית ברחמיו לעיני כל חי.

***

דרשת לְתַתִּי ובלעם זה לבן

מֵאַן ה' לְתַתִּי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם (כב, יג')

לְתַתִּי. יש לעיין מה הוא לשון תַתִּי. ולפשוטו של מקרא פירש רש"י (שמואל ב ד, ט') לשון מְתַנֶּה. לְתַתִּי- לִּי בְשָׂרָה. למען תַתִּי לוֹ שְׂכָר בְּשׁוֹרְתוֹ. כן בעניינינו מֵאַן ה' לְתַתִּי כאומרו מֵאַן ה' לְתַתִּי לִי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם.

ופירש אוה"ח הק' בפרשתנו שנתן לו הקב"ה לבלעם את שכרו על אשר אמר לו בדרך של כבוד כאשר ידבר ה' אלי, לכן השיב לו בדרך של כבוד שלא ילך עמהם שאינם חשובים כל כך בשבילו. ונרמזו דבריו בדברי

וכאומרו: **בְּעֵת הַהוּא** כשנתן אדם הראשון שבעים שנה לדוד המלך אשר בא מרות המואביה.

בְּעֵת הַהוּא כשנפרד לוט מאברהם, והלך לסדום שם נולדו ללוט שתי בנות ואחת מהן היא אמו של מואב.

בְּעֵת הַהוּא של מהפכת סדום ועמורה עת ניצל לוט מתוך ההפיכה, והתגלגל הדבר להולדת מואב מבתו הבכירה.

בְּעֵת הַהוּא כשירד אלימלך לשדה מואב, ולקח בנו את רות אשר דבקה בנעמי.

בְּעֵת הַהוּא כשלקח אבצן הוא בעז את רות תחת כנפיו, ומזה נתגלגלה לידת דוד.

בְּעֵת הַהוּא שראה בלעם בכוכבים כי בלק שבא ממדין ימלוך על מואב,

בְּעֵת הַהוּא כשיצא משה רבנו לראות שלום אחיו וירא איש מצרי מכה איש עברי וכו' שע"י כך נתגלגל למדין, ולכן שכר בלק את בלעם ממדין כנגדו.

לעומקו של מקרא פר' בלק

וכאילו אומר לו טוב [מלשון עדיף]
תתי את לאה לך, מתתי לך את רחל.
שכן המספר תשע עדיף מהמספר
ארבע.

וכך הוא החשבון: תתי = 4,4, 9=1
וכן לאה = 5,1,3
מתתי = 4,4,4, 4=1 (כי עולה 13 שהן 4)
וכן רחל = 2, 8, 4=3

ועוד רמז לו לבן באומרו טוב תתי
שהקב"ה הנקרא טוב נתן לי רשות
ליתן לו את לאה במקום רחל, והוא
לשון תתי. ומכיוון שלבן זה בלעם, כן
אמר בלעם (כב, יח) אם יתן לי בלק
מלא ביתו פספס וזָהב לא אוכל לעבר
את-פִּי ה' אֱלֹהֵי לעשות קטנה או
גדולה. והתכוון בזה לומר כשם
שלא חלקתי בין רחל ולאה, בין קטנה
לגדולה ושתיהן מסרתי ליעקב, כן לא
אוכל לחלק בין ברכה קטנה לברכה
גדולה, כי בעל כרחי כולן מסורות
ליעקב. לכן אמר: מצאן ה' לתתי להקל
עמכם.

והתיבה לתתי בגימטריה קטנה 3,
לומר לך שתועלת הליכתי היא מועטת
יותר אף מן הקטנה רחל שעולה 4.
ובודאי מועטת יותר מלאה שעולה 9.

***

בלעם באומרו מצאן ה' לתתי להקל
עמכם, אך לא מצאן לתת לי שכרי. וזה
רמז באומרו: לתתי.

עוד ירמוז אומרו לתתי על נפשו
הרחבה של בלעם שהתאוה לממון.
והוא כנוטריקון: לואי תתנו לי
שבאומרו לתתי התכוון לומר לואי
תתנו לי שכרי כשם שנתן לי האלקים
שכרי.

ולעומקו של מקרא יש לומר,
שלמוד הוא בלעם בלשון זאת לומר
לתתי, עוד מימי יעקב אבינו, שכן
מביא המדרש תנחומא בפרשתנו:
ובלעם זה לבן.

שכן אמר לבן ליעקב לגבי רחל
(בראשית, ויצא, כט, יט) טוב תתי
אתה לך מתתי אתה לאיש אחר.
ובלעם זה לבן.

ולפשוטו של מקרא התכוון לבן
לרחל. אך לעומקו של מקרא רמז
ברמאותו ללאה.
כיצד:

בגימטריה קטנה תתי עולה לאה [9]
והתיבה מתתי עולה רחל [4]

לעומקו של מקרא פר' בלק

ושתי דרגות אלו, ממשיך הזוה"ק להסביר, הן כעין אתערותא דלתתא כדי להשפיע אתערותא דלעילא. וכמו שמצינו, להבדיל, בעבודת עם ישראל. אלא שישראל ממשיכין מלמעלה אתערותא דקדושה. ובלק ובלעם היו מכוונים להמשיך מלמעלה אתערותא דמסאבא. של סיאוב וטומאה.

וזה לשון הזוה"ק שם: וַיִּשְׂרְאֵל קַדִּישִׁין לְאוּ הִכִּי, אֵלָא פְּלִהוּ קַדִּישִׁין, וְכָל עֹבְדֵייהוּ לְאַתְעָרָא עַלְיֵיהוּ רוּחָא קַדִּישָׁא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מְרָוֶם.

וְעַל דָּא פְּתִיב, (במדבר כג) [ועל כך אומר הכתוב] כִּי לֹא נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא אֵינּוּן בְּסִטְרָא דְקַדוּשָׁה עַלְאָה אַחֲדָן. [שישראל אחזין צד הקדושה], וְעֹבְדֵייהוּ בְּקַדוּשָׁה אֲתוּ, [ומעשיהם בקדושה], וְקַדוּשָׁה מִתְעָרִי עַלְיֵיהוּ וּמִתְלַבְּשִׁין בְּהָ. [וקדושה נאצלת עליהם, ומתלבשים בה].

ואשר על כן היו צריכים בלק ובלעם זה לזה, זה בקסמיו וזה בנחשיו, ואף על פי כן לא יכלו להם לישראל. כי

בלק ובלעם קסם ונחש המקום והזמן

מבואר בזוה"ק [בחוקותי, דף קי"ב עמ"ב] תָּא תְּזִי, בְּלֶק חַפִּים הָוָה, וְרַב תַּרְשִׁין בְּעֹבְדֵי דְזוּי, יִתִּיר מִן בְּלַעַם. ותרגומו: בא וראה, בלק חכם היה וגדול הקוסמים במעשה ידיו, יותר מבלעם.

ואשר על כן יש לשאול מכיון שבלק היה קוסם יותר גדול מבלעם, כמבואר, מדוע יזדקק לעזרתו.

ומבואר בזוה"ק (שם), שְׁבַקְסָם, אמנם, היה בלק גדול מבלעם. אך בְּנַחֵשׁ היה בלעם גדול ממנו. ומשלא נענה על ידי קסמיו הזדקק ל"נחש" של בלעם.

ועוד מובא שם מה ההבדל בין קסם ונחש: קָסַם וְנַחֵשׁ תַּרְיִן דְּרָגִין אֵינּוּן, קָסַם תְּלִיא בְּעֹבְדָא, נַחֵשׁ לֹא תְּלִיא בְּעֹבְדָא אֵלָא בְּאַסְתְּכְּלוּתָא, וּבְמִלָּה דְּפוּמָא.

ותרגומו: קָסַם וְנַחֵשׁ שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵמָּה. קָסַם תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה, וְנַחֵשׁ לֹא תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה אֵלָא בְּרֵאיוּה וּבְדִיבּוּר.

לעומקו של מקרא פר' בלק

זה המקום שיבקש בלק, וְאֶנְכִי אֶקְרָה
כָּה (כג, טו). זה הזמן שיבקש בלעם.
שחפשו את המקום והזמן הראויים
לקללה.

ועל דרך הצח, ירמזון שמותיהם
בְּלַעַם בֶּן-בְּעֹר וּבְלָק בֶּן-צְפּוֹר לענין
הזמן והמקום. כיצד:

ב'ל' מבלעם בגימטריה קטנה נ'!
ע' מבלעם בגימטריה קטנה ז'
ם סופית כפי שהיא הרי מ'
יִרְה, איפוא, שם בלעם על ז' מ'ן.

וגם שם אביו בְּעֹר יורה על זמן, כפי
שאמר ר' אליעזר בבריייתא, (ברכות
ג.) משמרה ראשונה [ארבע שעות
ראשונות של הלילה] סימנו חמור
נוער. וחמור נוער היינו בְּעֹר.

וכן בְּלָק בֶּן-צְפּוֹר ירמזון אותיותיו
ואותיות אביו על מקום.
כיצד:

ל'ק' מבלק בגימטריה קטנה מ'
ק' מבלק הרי הוא כמות שהוא ק'
ב'ל'ק' בגימטריה קטנה הרי ו'
ל'ק' מבלק בגימטריה קטנה מ'
יִרְה, איפוא, שם בלק על מ'ק'ו'ם.

ישראל מלובשים כנ"ל באצילות
דקדושה.

ועוד יש ליתן את הדעת מה היו
הקסמים של בלק והנחשים של בלעם
שלא יכלו להם לישראל.

ולעומקו של מקרא בשימת לב
למעשי בלק ובלעם בפרשה יש לומר,
שקסמיו של בלק היו לידע היכן הוא
המקום הראוי לקללה, והנחש של
בלעם היה לידע ולכוין את הזמן
הראוי לקללה, וכפי שאמרו חז"ל על
הפסוק "וידוע דעת עליון" שידע לכוון
לזמן שהקב"ה כועס.

ובזה ינתן טעם מדוע בלק לכל ארך
הפרשה, יקחהו לבלעם למקומות
שונים, כמו וַיֵּבֶאוּ קַרְנֵת הַחֲצוֹת, וַיַּעֲלֵהוּ
בְּמֹת בַּעַל, באמרו לְכֵה-נָא אֱתִי אֶל-
מְקוֹם אַחֵר, וכתיב וַיִּקַּח בְּלָק אֶת-
בְּלַעַם רֹאשׁ הַפְּעֹר וְגו', וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֵה
צִפְיִים אֶל-רֹאשׁ הַפְּסִגָּה. כי חפש
בקסמיו את המקום משם ראוי לקלל,
וזה אומרו: וְקָבְנוּ-לִי מְשֵׁם, וְקָבְנוּ-לִי
מְשֵׁם. (כג, יג)

ועוד ינתן בזה טעם לדברי בלעם
באמרו לבלק: הֲתִיַּצֵּב כֹּה עַל-עַלְתָּךְ

לעומקו של מקרא פר' בלק

מ"ב הק', להוציא מן הכח אל הפעל ולהביא את מעשיו ולהפכם לשמה.

וכמובא בספרים הק' ששם מ"ב הוא כנגד מ"ב מלים שיש בפרשה הראשונה של ק"ש, ["ואהבת"], היא הפרשה הראשונה של ק"ש המוּרָה על לשמה.

ובהיות ישראל קובעים מקום לתפילתם ועתים לתורתם ודבקים בשכינה הקדושה הן במקום והן בזמן, והם המקום והזמן שמעטרים את ישראל בתורה ומצוות, נטה הקב"ה חסדו אליהם, לסכל עצת בלק שעיקר קסמיו הן המקום, ולסכל עצת בלעם שעיקר כשפיו הן הזמן, והחזיר להם הקב"ה לישראל כגמולם הטוב, שעשה עמם צדקה שלא כעס באותם ימים. וכן אומר הנביא (מיכה, ו,ה), ובהפטרה) למען דעת צדקות ה'.

וזמן תפילה ומקום תפילה למדנו מאבותינו כמובא באברהם אבינו שנאמר בו וישכם אברהם בבקר אל-המקום אשר-עמד שם את-פני ה' (בראשית יט,כו), וכן ביצחק ויצא יצחק לשוּחַ בַּשָּׂדֶה לַפְּנֵי עֵרָב [כד,סג], וכן ביעקב שנאמר בו ויצב יַעֲקֹב מִצְבָּה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱתוֹ

וגם שם בן-צפור יורה על מקום, כדאמר דוד המלך בתהלים (פד,ד) גַּם צִפּוֹר מְצָאָה בַּיַּת וְדָרוֹר קָן לָהּ וּגּוֹ'.

ובשימת לב, גם המשך הפסוק. אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרָתִיָּה אֶת מִזְבַּח־תִּיָּד וּגּוֹ'. ירמוז על מה שאמרו חז"ל, שבשכר הקרבנות שהקריב על מזבחותיו, (אע"פ שלא לשמה), זכה לשים את אפרוחיה של השכינה הק', את רות ואת דוד המלך במלכות ישראל במקום הנכסף לתפילה ככתוב [ישעיהו נו,ז] וַהֲבִיאֹתִים אֶל הַר קְדֹשִׁי וְשִׁמְחֹתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלְתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרִצּוֹן עַל מִזְבְּחֵי כִּי בֵּיתִי בַּיַּת תְּפִלָּה יִקְרָא וּגּוֹ'.

וכמובא בנזיר (כג עמ"ב) אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות.

ועל דרך הסוד מ"ב קרבנות הם כנגד שם מ"ב, (אנא בכח), וכאומרו, שגם כאשר עושה האדם שלא לשמה, נזקקים לו מלאכים קדושים פְּשֻׁמוֹת

לעומקו של מקרא פר' בלק

**כִּי לֹא נֶחֱשׂ בְּיַעֲקֹב
וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל
(כג, כג').**

יש ליתן את הדעת מדוע יחלק הכתוב את הנחש שלא יהיה ביעקב ואת הקסם שלא יהיה בישראל.

ויובן לפי החילוק שהבריאה ממוזגת בגשמי ורוחני. [וכפי שנתבאר בגליונות קרח וחקת] וכן בריאת עם ישראל ככתוב וְעַם נִבְרָא יְהִלֵּל יְהוָה (תהלים קב, יט'), מְמַזְגֵת גִּשְׁמִי וְרוּחָנִי.

ובהיות יעקב מורה על גלות, וישראל מורה על גאולה יהיה ישראל בבחינת הרוחני שברוחני ויעקב שמסמל הגלות יהיה כמעין הגשמי שברוחני.

ונחש וקסם ששניהם הם ענין גשמי של רוח מסאבא, גם הם יתחלקו לגשמי יותר וגשמי פחות, והגשמי פחות יקרא לעניינינו רוחני שבגשמי. ולהבדיל מרוחניות דקדושה, לזו יקרא רוחניות דמסאבא.

וקסם שהיה עושה בלק על ידי צפור שעפה עם הרוח, הוא הרוחני שבגשמי, ונחש שהיה עושה בלעם

[לה, יד], וידרש לעניין מקום תורה ותפילה.

וכן לאורך הדורות הורונו חז"ל על מקום תורה כדר' אמי ור' אסי אע"ג דהוו להו תליסר בי כנישתא בטבריא לא הוו מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי שלא התפללו אלא במקום שלמדו בו בקביעות. (ברכות ל' עמ"ב). ועתים לתורה כמובא במסכת שבת (לא). ששואלין לו לאדם בבית דין של מעלה קבעת עתים לתורה.

ואשר על כן לא עלתה בידם של בלק ובלעם, באשר עם ישראל קבועים במקום ובזמן לתורה ותפילה. ובבחינת תנו עוז לאלקים,

וכאשר שם ה' בפי בלעם: (כד, ה) מָה-טֹבו אֶהְיֶה יַעֲקֹב מִשְׁפָּנְתֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

אֶהְיֶה יַעֲקֹב היינו מקום תורה הם בתי מדרשות. מִשְׁפָּנְתֶיךָ יִשְׂרָאֵל היינו תפילה, המשרה שכינה בישראל.

***

לעומקו של מקרא פר' בלק

צריך דוקא לדבר, כדי למזג את הרוחני בגשמי.

**ואשר על כן נאמר פי לא נחש
בַּיְעָקֵב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל.**

וכמבואר לעיל שיעקב וישראל שהם רוחניים, מכל מקום השם יעקב הנקרא על שם שידו אוחזת בעקב עשו וכן מצד שעל שמו נקראת הגלות, יקרא גשמי שברוחני, והשם ישראל שעל שמו נקראת הגאולה. כדמברכינן גאל ישראל, יקרא רוחני שברוחני.

ואשר על כן השם יעקב שהוא כענין הגשמי שברוחני אם היה נופל ח"ו בדרגתו, היה לכאורה צריך להיות לו בעת נפילה בדרגא שייכות לנחש שהוא הגשמי שבגשמי, וכדי שלא תהיה בו נפילה לכן נאמר לא נחש ביעקב.

וכן השם ישראל שהוא הרוחני שברוחני אם היה נופל ח"ו בדרגתו, היה צריך להיות לו לכאורה בעת נפילה בדרגא שייכות לקסם שהוא הרוחני שבגשמי, וכדי שלא תהיה בו נפילה, לכן נאמר ולא קסם בישראל.

שהיה קשור לאתונו הוא הגשמי שבגשמי. ולכן בלעם שהיה אחוז בחומר, כדאמר אם יתן לי בלק מלוא ביתו כסף וזהב, וכן שמו בן בעור יעיד עליו שתלוי בבהמיות כבן באביו, הוא היה גדול בנחש שהוא הגשמי שבגשמי. ובלק שקסם בצפור הנשאת על כנפי רוח, הוא הרוחני שבגשמי ואשר על כן זכה שתצא ממנו רות, שהיתה רוחני שברוחני.

ולכן, בלק שהוא כביכול הרוחני שבגשמי היו קסמיו על ידי מעשה דוקא, כדי למזג גשמי ברוחני.

ואילו בלעם שהוא גשמי שבגשמי, היה נחש שלו הגשמי פועל על ידי דבור והסתכלות, שהם לכאורה יותר רוחניים מהמעשה, כדי למזג את הרוחני בגשמי.

וכנ"ל בזוה"ק קָסַם תְּלִיא בְּעוֹבְדָא, [במעשה], נַחֵשׁ לֹא תְּלִיא בְּעוֹבְדָא אֱלֵא בְּאִסְתְּפְלוּתָא, וּבְמִלָּה דְּפוּמָא. [בראיה ובדבור].

וכמבואר בלעומקו של מקרא לפר' חקת לגבי צור וסלע יעויין שם בפירוט שבצור שהוא רוחני יותר היה צריך דוקא להכות, ובסלע היותר גשמי היה

לעומקו של מקרא פר' בלק

אתמר (בראשית ו) פי מְלֹאָה הָאָרֶץ
חָמָס מִפְּנֵיהֶם, אֵלֶּיךָ אָנוּן עֲמֻלְקִים.

ותרגומו: בְּלָעַם וּבְלָק הָיוּ מִצַּד שֵׁל
עֲמֻלְקִי. תִּקְחָה ע"ם מִן בְּלָעַם, ל"ק מִן
בְּלָק, [הרי עמל"ק]. יִשְׂאָר [אותיות]
בְּבָל, (בראשית יא) כִּי שָׁם בְּבַל ה'
שְׁפַת כָּל הָאָרֶץ. וְאֵלֶּה אוֹתָם שְׁנֵי שְׂאֵרוֹ
מֵאוֹתָם שְׁנֵי אֲמָר בָּהֶם (שם ז) וַיִּמַּח אֶת
כָּל הַקּוֹם. וּמֵאֵלֶּה שְׁנֵי שְׂאֵרוֹ מִקָּדְמוֹ בְּגִלּוֹת
רְבִיעִית, הֵם רְאִשִׁים בְּקִיּוּם רַב, וְהֵם
מִעֲמִידִים עַל יִשְׂרָאֵל כְּלֵי חָמָס, וְעֲלִיָּהֶם
נֶאֱמַר (שם ו) כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ חָמָס
מִפְּנֵיהֶם. אֵלֶּה אוֹתָם עֲמֻלְקִים.

ולעומקו של מקרא יאמר על מדרש
הזהר הנ"ל, כשם שנתר משמותם בבל
כי שם בבל ה' שפת כל הארץ, כן בבל
ה' ובלבל שפת בלעם והפך לו את
הקללה לברכה.

ועל דרך הצח בלק-בלעם בגימטריה
קטנה מקום-זמן. כיצד: בלק=6,
בלעם=7, יחד הם 13 שהם 4. וכן
מקום=6, זמן=7 יחד הם 13 שהם
יחד 4. לומר לך שאם לא מקיימים
התורה והתפילה במקום וזמן כנ"ל
הרי בלק ובלעם שהם מסטרא דעמלק
הרי הם רצועת מרדות לישראל.

וזה שאומר הפסוק כִּי לֹא נִחַשׁ בְּיַעֲקֹב
וְלֹא חָסַם בְּיִשְׂרָאֵל.

ולכן סיים הפסוק כֶּעֶת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב
וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל (כג, כג). מאי
כֶּעֶת, שגם יעקב וגם ישראל הם
בדרגא עליונה, לכן, כדי שלא תחול
קללת בלעם עליהם, פעל הקב"ה שלא
היה כעס בעולם באותם ימים כלל.
ויהיה יעקב איש תם יושב אהלים
וישראל עושה חיל לגאולת עולמים.

***

בלק ובלעם מסטרא דעמלק

ועוד נאמר בזוה"ק (בראשית כ"ה
עמ' א) על בלק ובלעם, שהם
מסטרא דעמלק: בְּלָעַם וּבְלָק מִסְטָרָא
דְּעֲמֻלְקִי הָיוּ. בְּלָעַם וּבְלָק מִסְטָרָא
דְּעֲמֻלְקִי הָיוּ. טוֹל ע"ם מִן בְּלָעַם ל"ק
מִן בְּלָק [הרי עמל"ק]. אֲשַׁתָּאָר
[אותיות] בְּבָל (בראשית יא) כִּי שָׁם
בְּבַל ה' שְׁפַת כָּל הָאָרֶץ. וְאֵלֶּיךָ אָנוּן
דְּאֲשַׁתָּאָר מֵאֵלֶּיךָ דְּאֲתָמַר בְּהוֹן
(בראשית ז) וַיִּמַּח אֶת כָּל הַקּוֹם,
וּמֵאֵלֶּיךָ דְּאֲשַׁתָּאָר מְנַהוֹן בְּגִלּוֹתָא
רְבִיעִיָּה אָנוּן רִישֵׁי בְּקִיּוּמָא סְגִי. וְאָנוּן
קְדִימִין עַל יִשְׂרָאֵל כְּלֵי חָמָס. וְעֲלִיָּהֶוּ

לעומקו של מקרא פר' בלק

ויבלעם זה לבן, כמובא במדרש
תנחומא, כדלעיל, לכך נפרע הקיר
ממנו, לפי שהוא העד על השבועה,
פדכתיו, יד העדים תהיה בו בראשנה.

ועוד יש לתת טעם מדוע נקרא
הגל קיר. והרי הכתוב קראו גדר. וי"ל
כמובא בזוה"ק פרשת ויחי, רכ"ח,

שקיר הוא סוד שכינה. שנאמר
(ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל
הקיר ויתפלל. ועל כן יש לתת טעם
שמהרה השכינה ליפרע ממנו, שכל
המבקש לפגוע בישראל כמבקש לפגוע
בשכינה הק' שהקב"ה וישראל חד הם.

***

ויחר-אף בלעם ויף את-האֶתון
במקל. (כב, כז).

במקל. בה"א הידיעה. בהמקל הידוע.
ולא ידענו קודם לכן שהיה לו מקל.

ולעומקו של מקרא יאמר, שלבן
הוא בלעם [כמובא במדרש תנחומא]
והוא חמד את המקל של יעקב אשר
אתו עבר את הירדן, ככתוב פי במקלי
עברתי את-הירדן הנה, והוא המקל

וזה שאמר בלעם במשלו על עמלק,
(כד, כ') ראשית גוים עמלק ואחרייתו
עני אבד. שלעתיד לבא לא יהיה כל
פגם במקום ובזמן של התורה
והתפילה והמצוות, וממילא לא יהיה
עוד צורך ברצועת המרדות ששמה
עמלק, ולכן יהיה אחרייתו עני אבד,
כשם שאבדו בלק ובלעם מן העולם.
והריהו הוא כמנבא על עצמו ועל בלק:
ואחרייתו עני אבד.

***

ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר.
(במדבר כב, כה).

שואל המדרש תנחומא מאי אל
הקיר. ולפרש שאלתו יש לומר
שתמיה לו למדרש מדוע נאמר בה"א
הידיעה. אל הקיר.

ותשובתו: הגל [שהציבו לבן ויעקב
כשבועה ביניהם] הוא הקיר [שנלחצה
רגלו של בלעם עליו]. לפי שעבר
בלעם [הוא לבן] את השבועה שנשבע
ליעקב, שנאמר: אם לא תעבר את הגל
הנה ואת המצבה הזאת לרעה.

לעומקו של מקרא פר' בלק

ומאי וַיִּשָּׂם דָּבָר בְּפִי בַלְעָם, הכוונה שהקב"ה שם דָּבָר החוצץ בפי בלעם, שלא יהיו דברי קדושה בפה מתועב ומשוקץ כפיו של בלעם. עד כאן סיכום דבריו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שדייק פירושו זה מהטעם בתיבה דָּבָר. שכן תיבה זו מוטעמת בטיפחא. והיא מעין הפסקה קלה ואינה בהכרח מחוברת לשאחריו. דָּבָר בְּפִי בַלְעָם. שדָּבָר תיבה בפני עצמה היא, ואינה סמוכה לדיבורו. שכן כתוב בכפילות וַיִּשָּׂם דָּבָר וְכֵן תִּדְבֹר. וַיִּשָּׂם דָּבָר ועדיין לא דָּבָר. אלא ע"כ הדבר ששם בפיו אינו דיבור כי אם דבר החוצץ בינו ובין הדיבור.

ושמא י"ל כי לזה רמז דוד המלך באמרו (תהלים קלה, טו) פָּה לֵהָם וְלֹא יִדְבְּרוּ וְגו' אִף אֵין יֵשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם. שאין שום ישות של רוחניות בפיו המשוקץ של בלעם, הוא לבן.

***

וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכֹּהֲנִים
גִּדְר מִזְהָ וְגִדְר מִזְהָ (כב, כד)

במשעול הכרמים פירש"י כתרגומו

אשר פיצל בו ככתוב וַיַּפְצֵל בָּהֶן פְּצָלוֹת לִבְנֹת מִחֶשֶׁף הַלְבָן אֲשֶׁר עַל-הַמְּקָלוֹת, ולבן חשב כי יעמוד לו המקל לזכות, ולקחו מיעקב. וּבַלְעָם זֶה לָבָן, לקח המקל עמו שיעמוד לו לזכות לקלל את ישראל.

ולא עלתה לו. כי לא ידע הסוד של יעקב שאמר פִּי בְּמִקְלֵי עֵבְרִיתִי אֶת-הַיִּרְדֵּן תִּהְיֶה. וסודו הוא על דרך אל תקרי. אל תקרי בְּמִקְלֵי אלא חלקהו לשתי תיבות. בְּמָה - בְּקוֹלִי. שהמקל היה רק לאות וסימן, שישמע ה' קול תפילתו. וכאמרו: בְּמָה עִבְרִיתִי אֶת הַיִּרְדֵּן הַזֶּה - בְּקוֹלִי. ובלעם הוא לבן לא ידע סודו ולכן נאמר בה"א הידיעה וַיִּף אֶת-הָאֶתוֹן בְּמִקְלָל. במקל שלקח מיעקב.

***

וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר בְּפִי בַלְעָם וַיֹּאמֶר
שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֵן תִּדְבֹר (כג, ה')

דָּבָר בְּפִי בַלְעָם.

ועי' מה שכתב בזה אור החיים הקדוש שלעולם ברכת בלעם כברכת חמור. שלא מבלעם באו הדברים אלא מהקב"ה.

לעומקו של מקרא פר' בלק

בשביל. בשביל בו מדרך כף רגלי העוברים בכרמים.

לכר' בשלח) ואשר הזוה"ק מחלקן בפרשת ציצית שבקריאת שמע. והם **מבש-עלו**. והיפוך האותיות הוא כדי להפוך הדין לרחמים גמורים.

במש הוא אותיות בְּשֵׁם, ואשר על כן ממונה הוא על הפצת ריח טוב היוצא מעמל התורה, **עלו** הוא עול ועל כן ממונה הוא לשבור עול הגויים מעל צוארנו, וממונה גם על עליית התפילות כשם שעלתה זעקתם השמימה בטרם עלו ממצרים.

והם היו סיעתו של מלאך האלקים, להיות האחד גדר מזה והשני גדר מזה.

***

גְּדֵר מְזֵה וְגְדֵר מְזֵה. פִּירֵשׁ רִש"י
סתם גדר של אבנים הוא. והוא **לפשוטו**.

ולעומקו של מקרא יֵאָמֵר **סתם** גדר של אבנים הוא, אבל זה לא היה **סתם** גדר של **אבנים**, אלא של **אב-בנים** הוא. גדר הנבנית ממסורת שנמסרת **מאבות לבנים** בעיניי אמונה והשגחת ה', בתורה וביראת שמים, בדרכי תפילה ומוסר, היא הגדר אשר לא תתן

ועל דרך הרמז יש לומר שכרמים היינו **בתי מדרש**, כדתניא (ברכות סג ע"ב) **תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה** ופירש רש"י שם ד"ה **לכרם**. על שם שהיו יושבים [בבית המדרש ביבנה] שורות שורות **ככרם** זה הנטוע שורות שורות.

ומשְׁעוֹל הוא נוטריקון למי שְׁעוֹלָה לבתי המדרש, והוא רמז **להתלמידים**, וזה שנאמר **וַיַּעֲמֵד מְלֶאכֶּה ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכֹּהֲנִים**, בכח הלימוד של **התלמידים בבתי המדרש**, שם לומדים את התורה הק' הנקראת **מזה ומזה**, כנאמר על הלוחות, **מְזֵה וּמְזֵה** הם כתובים, הוא מלאך הרחמים העומד כגדר בפני הפורענות.

ועל דרך הסוד, בְּמִשְׁעוֹל, הם שמות מלאכי החסד והרחמים הנשלחים ללומדי התורה וממונים על עלייתם של ישראל בקדושה.

כיצד: חלק את המילה **בְּמִשְׁעוֹל** לשתיים. **במש עול**. הם שני שמות הקדש מע"ב שמות לפי השיטה השנייה, (כמובא לעומקו של מקרא

לעומקו של מקרא פר' בלק

ח"ו לנטות לשמאול לצד הגבורה,
היא המצוות ומעשים טובים.

ואינו יכול להפיק זממו יען אשר אין-
דרך כי בניו של מקום מוסרים נפשם
לנטות ימין ושמאול, לתורת חסד
ולמצוות דגבורה, כנ"ל.

ועוד על דרך הרמז והסוד יראה
למען כי נכתב שמאול מלא עם ו',

שהאות ו' תורה על ספירת
התפארת, שהיא המיזוג בין החסד
והגבורה, וכסולם מוצב ארצה עד
היסוד והמלכות, וראשו מגיע
השמימה עד הכתר העליון, שם
החולם הנכסף שביו"ד העליונה, והוא
מקום אצילות דאצילות, תחת כסא
הכבוד מקום אסיפת נשמות הצדיקים,
ואשר על זאת יתאוו ישראל לעת
פקודה: לשם אהיה נאסף.

ואשר על כן נאמר גדר מזה וגדר
מזה. אלו הגדרים והסיגים המקיימים
את התורה שבכתב ואת התורה
שבע"פ, שמזה ומזה הם כתובים והם
כתרים בפני הצר הצורר, שלא יוכל
לנטות ימין ושמאול, כנגד בניו של

לכל צר ומסטין לעבור אל הבנים כנגד
האבות.

***

ויסוף מלאך-ה' עבור ויעמד
במקום צר אשר אין-דרך לנטות
ימין ושמאול (כב, כו')

אשר אין-דרך לנטות ימין
ושמאול. לפשוטו של מקרא, יסבירו
מלים אלו מה הוא מקום צר הכתוב
ברישא: ויעמד במקום צר ועד כמה
צר - אשר אין-דרך לנטות ימין
ושמאול.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הרמז
והסוד ירמזון אליו מלאך עד כמה צר
כוחו של הצר הצורר, ואינו יכול
להפיק זממו, כאשר ישראל עושין
רצונו של מקום.

כי מלאך הרחמים עומד כנגד
המקום שבו עומד הצר, להצר את
צעדנו ואת כוחנו, כדי שלא יהיה
בידינו ח"ו לנטות ימין לצד החסד,
והוא לימוד התורה שנאמר ותורת
חסד על לשונה, וכן שלא יהיה בידינו

לעומקו של מקרא פר' בלק

ולעומקו של מקרא, בעיון בדבריה של האתון אשר שם הקב"ה בה, עולה כח התוכחה על חוסר הכרת הטוב.

וכן תמצא בנביא מיכה (ה,ו') והוא מן ההפטרה של פר' בלק עמי מה עשיתי לך ומה קלאתיך ענה כי פי העלתיך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתך וגו',

וזו שאמרה לו האתון: מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים וגו'. והיינו מה שהתנבא מיכה בהמשך דבריו: למען דעת צדקות ה'.

ויסוד זה של הכרת הטוב, ראוי הוא לברוא בשבילו בריאה חדשה ישנה, שהיא מששת ימי בראשית, והיינו פי האתון שנברא כוחו בין השמשות של שבת בראשית להודיע כח הקדושה שיש בה בהכרת הטוב.

ויש לעיין, שהרי אמרו משה כתב ספרו ופרשת בלעם (בבא בתרא יד עמ' ב') שלולא כן איש לא היה יודע על הנעשה שם ברמתים צופים אצל בלק. ומדוע צריך גם את נבואת מיכה.

מקום, העולים בתפילתם עד כסא כבודו של המקום ברוך הוא.

ועל דרך אל תקרי ויעמד במקום צר, אלא ויעמד הצר במקום אשר אין צרה, מפני בניו של מקום, באשר בניו מתאווים לנטות זמין לתורה ושמאול לגבורת המצוות ומעשים טובים.

ועוד על דרך הצח, נאמר במשעול נוטריקון במי שקבל עול, הפרמים הן שתי תורות שבכתב ושבע"פ, ומה היא קבלת העול, גדר מזה להתגדר מעבירות דאורייתא, וגדר מזה להתגדר מעבירות דרבנן. ולמי שמקבל העול, אויביו נופלים תחתיו.

***

ויפתח ה' את-פי האתון (כב, כח')

יש לעיין בדברי האתון, מה יש בהם שבשבילם יחדש הבורא בריאה כזו של כח המדבר בבהמה.

לעומקו של מקרא פר' בלק

לכאורה היה צריך להיות בהיפוך. בלק שהוא גר בקרוב מקום עליו צריך להאמר שהוא שב למקומו, ועל בלעם שבא מרחוק צריך להאמר וגם בלעם הלך לדרכו.

אלא רמז יש כאן, בפסוק זה. שבלעם שב למקומו, שב למקומו השפל ולמדריגתו השפלה שהיה בה בתחילה. וזאת למרות הנבואה האלקית שהיה יכול לקבל בה השגה, ושכביכול דברה בו. אלא שהדרגה הנבואית שכביכול היה בה, לא עשתה עליו כל רושם, ומיד שב למקומו השפל. לדרגתו השפלה. וכל כך למה, כי מעולם לא היה בדעתו להתרומם מעל השפלות. לכן נאמר וַיִּקָּם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוֹמוֹ.

ומצינו גם אצל לבן לשון זאת של בלעם וַיָּשָׁב לְבֵן לְמִקְוֹמוֹ. (בראשית לב, א') וכמדרש תנחומא שבלעם זה לבן: וַיִּשְׁכַּם לְבֵן בְּבִקְרָה וַיִּנְשָׁק לְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְבֵן לְמִקְוֹמוֹ.

וַיָּשָׁב לְבֵן לְמִקְוֹמוֹ. למקומו השפל, וכל מה שהיה במחיצתו של יעקב אבינו זה עשרים שנה לא עשה בו כל רושם.

ויש לומר שלולא נבואת מיכה איש לא היה יודע צדקות ה' שלא כעס באותם ימים ולכן פרסמו הכתוב על ידי נבואת מיכה כדי לפרסם הכרת הטוב שלא כעס.

***

מִן־אֲרָם יִנְחֲנִי בַלַּק מְלֶךְ־מוֹאָב
מִהַרְרֵי־קָדֶם (כג, ז').

מִן־אֲרָם. מאי מן ארם. וי"ל שזה מה שנאמר במדרש תנחומא, לבן הוא בלעם. ועל לבן נאמר ארמי אובד אבי. שרצה לאבד הכל. לכן יש לדרוש ולומר, ינחני בלק לכה ארה לי, והרי אינני צריך להנחייתו כלל. כי כבר מן ארם ומהררי קדם כל תפצוי לקללם.

***

וַיִּקָּם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוֹמוֹ
וְגַם־בַּלַּק הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ (כד, כה')

הנראה מן הפסוקים שבלעם שב למקומו הקרוב ובלק הלך לדרכו הרחוקה.

לעומקו של מקרא פר' בלק

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁטִים וְגו', במדרש רבה מובא וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁטִים וַיִּחַל הָעַם לְזָנוֹת, שֹׁטִים שְׁעָשׂוּ שְׁטוֹת.

וּלִיכָא מִילְתָּא דְלֹא רְמִיזָא באורייתא, שכן אמר ריש לקיש (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' {במדבר ה-יב} אִישׁ אִישׁ פִּי-תִשְׁטָה אִשְׁתּוֹ, תִּשְׁטָה כתיב.

וְהָמָּה בְּכִים פִּתַּח אֶהֱל מוֹעֵד (כה,ו') וְהָמָּה בְּכִים פִּירַש רש"י לפשוטו של מקרא: נתעלמה ממנו הלכה כל הבוהל ארמית קנאין פוגעין בו, געו כולם בבכיה.

ויש לשאול, מדוע ידגיש הכתוב שבכו פתח אהל מועד.

ולעומקו של מקרא יש לומר שבכו לה' בתפילה פתח אוהל מועד להחזיר להם חכמת התורה. ככתוב (איכה, ב,יט') שִׁפְכֵי כַמִּים לַבַּיַד נִכַח פְּנֵי ה'. פתח אהל מועד הוא נכח פני ה'.

ובשימת לב נאמר בפסוק זה על יעקב ויעקב הִלַּךְ לְדַרְכּוֹ. וכאן לא נאמר וְגַם כמו שנאמר אצל בלק: וְגַם-בָּלַק הִלַּךְ לְדַרְכּוֹ. לומר לך שאין שום שייכות וזיקה וקשר כלל בין לְבָן ובין יעקב. אלא לבן שב למקומו השפל, ויעקב לדרכו לדרך העולה בית א-ל, כנאמר וַיִּפְגְּעוּ בוּ מִלְּאֲכֵי אֱלֹקִים. אבל אצל בלק ובלעם דרך אחת להם שבה שבו למדרגתם השפלה ומשם הובילה אותם דרכם לדרך האבדון. ולכן נאמר: וְגַם בָּלַק הִלַּךְ לְדַרְכּוֹ. לדרך החטאים והאבדון כבתחילה. ולכן נאמר וְגַם. כבלעם כן בלק חזרו לדרגתם השפלה.

ועל דרך הצח, ירמוז פסוק זה שנאמר ביעקב גם על העתיד, וַיִּפְגְּעוּ בוּ ביעקב מִלְּאֲכֵי אֱלֹקִים להיות לו לעזר, וכן לבניו, וַיִּפְגְּעוּ בוּ בבלעם מִלְּאֲכֵי אֱלֹקִים למנעו מלהצר עוד לישראל. והוא מכוחו של יעקב.

***

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁטִים וְגו' וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר (כה,א')

לעומקו של מקרא פר' בלק

ועל דרך הצח יש לומר שיבואו עשרים וארבעה אלף, וילמדו (לשון יאלפון) על פינחס שראוי הוא לעשרים וארבע מתנות כהונה, שבזכותו נעצרה המגפה.

***

ועוד על דרך המוסר והצח, יבואו עשרים וארבעה אלף, ויזרזו את לומדי התורה ליקח רומח בידם, ולהילחם מלחמת התורה להיות עמלים בעשרים וארבעה ספרי הקודש, כ"ד שעות ביממה, הוא עמל התורה שעמד להם לישראל, כנ"ל, בקביעת מקום ועתים לתורה, עד שלא יכלו בלק ובלעם לא בקסם ולא בנחש, לא במקום ולא בזמן כי המקום ברוך הוא ברכם בקבעם מקומם ועתותם לתורתם ותפילתם.

ולכן יהיה כתוב הענין בפר' בלק עד תשלום העשרים וארבעה, שבהם נעצרה המגפה.

ועוד יש לשאול, מדוע לא תסתיים הפרשה בבלק, כפי שהתחילה בבלק. התחילה בבלק וַיִּרְא בָּלַק, ותסתיים בבלק שנאמר וְגַם-בָּלַק הִלָּךְ לְדָרְכוֹ.

ועוד, שיבוא אהל מועד הבנוי עצי שטים, ויכפר על השטות שנעשתה בשטים.

***

וַיְהִי הַמָּוֶתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף (כה, ח'ט')

יש לשאול מדוע תסתיים הפרשה בדבר שלכאורה אינו טוב. והלא דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

ולעומקו של מקרא יש לומר שכאן בְּשֵׁר הַכְּתוּב בַּשּׁוּרָה טוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, שהמגפה נעצרה בעשרים וארבעה אלף ותו לא. והיינו דסמיך ליה וַתִּעְצַר הַמִּגַּפָּה.

***

ועוד יש לומר, שכאן בישר הכתוב על עשרים וארבעה תלמידי ר' עקיבא שבהם תסתיים המגיפה וישאר ר' שמעון בן יוחאי וחבריו להמשיך אור קדוש על עם ישראל.

לעומקו של מקרא פר' בלק

ותחזור כנסת ישראל לימי עלומיה להיות ככלה הנכנסת לחופתה בכ"ד תכשיטיה.

***

ובמקום אשר היתה בדכדוכה של נפש בטהרה ממעשיה, תתקיים בה עתה נבואת הנביא ישעיה (נד, יב'ג) וְשִׁמְתִי כְּדָכַד שְׁמִשְׁתִּיף וְשִׁעְרֵיךָ לְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְכָל-גְּבוּלֶךָ לְאַבְנֵי-חֶפְצִי:

כְּדָכַד פירש רש"י מין אבן טובה, ובדרך רמז היא התורה הק' שנאמר בה לקח טוב, כי לקח טוב נתתי לכם ונקראת אבן על שם שהיא נמסרת מאב לבן.

וכן בדרך רמז היא התפילה שנאמר בה טוב, טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון.

וזה אשר סיים הפסוק בנבואה הנ"ל וְכָל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ, ובזה נרמז שכרו של פינחס שעצר את המגפה בעשרים וארבעה אלף, ונתן לו הקב"ה ברית שלום, שנאמר וְשִׁמְתִי כְּדָכַד וגו' וסמך ליה וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ.

***

ויהיה כל ענין השטים עם מעשה פינחס בפר' פינחס.

ועל דרך הפשט יש לומר כמובא ברש"י על הפסוק (כד, יד') וְעִתָּה הַגְּנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכֹה אִיעֲצֶנָּה וגו', פירש רש"י: ומה היא העצה, אלהיהם של אלו שונא זמה הוא, איעצך להכשילם וכו' וזה שכתוב: וַיַּחַל הָעָם לְזַנּוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב: וַתִּקְרְאוּן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְלֵם הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן.

ואשר על כן נקראת הזימה על שם בלק ובלעם. ולכן יהיה כתוב הענין בפר' בלק עד תשלום הארבעה ועשרים אלף, שבהם נעצרה המגפה.

ובכך נעץ הכתוב סוף הפרשה בתחילתה ותחילתה בסופה.

***

ועוד יש לומר על דרך הדרש, כפי שדרשו שהיו בשטים והוא לשון שטות, ויבואו כ"ד ספרים של תורה וכ"ד שעות של תפילה, להגן עליהם שלא יהיה פתח לרוח שטות להיכנס בתוכם, אלא רק לרוח קדושה וטהרה

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com